

"А4, шариковая ручка" - ежегодный художественный проект Карась Галереи с 2006 года. Проект собрал самую большую в мире коллекцию рисунков шариковой ручкой. Обязательный формат: офисная бумага А4 и шариковая ручка.

Так написано на офіційній сторінці проекту, який успішно існує вже тринадцятий рік поспіль, і з кожним роком кількість учасників збільшується. Спробуємо розібратися, що стало причиною / причинами такого успіху, що набирає обертів резонансу і все більш підвищеного інтересу до цього проекту.

Істотний фактор, який відразу задає основний акорд усього проекту - артикуляція презумпції «художник - якщо він вирішується взяти в руку інструмент і висловлюватися з його допомогою - отримує право говорити, творити».

Хто є справжній художник, а хто не справжній? Малювання притаманне всім, від особистого початку, з дитинства ми всі малюємо - на шпалерах, від початку часів - на стінах печер ...

Крім того, саме зараз, під час інтенсивного розквіту візуального повороту *, будь-які образотворчі практики виявляються в більшому пріоритеті перед усіма іншими виразними засобами - про це просто має сенс пам'ятати і брати до розрахунку. Тому художнє зображення - в тренді.

На поверхню спливає відповідь: художник сьогодні - це людина, яка створює нові смисли. Навіщо нам нові смисли? Щоб розширювати власний інструментарій освоєння дійсності - вона змінюється з калейдоскопічною швидкістю, і для її осмислення категорично не підходить понятійний апарат минулого, заточений під проблематику вже неактуального минулого.

При всій непорушності моральних імперативів, категоріальних базових принципів співіснування людей один з одним (добро, зло, любов, милосердя, мудрість ...), реалії змінюються, однак навіть ледь вловимий крен громадських тенденцій викликає необхідність осмислення - адже ці нові, змінені умови необхідно побачити (побачити невидиме завжди складніше), проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки (прийняти = зрозуміти) і інтегрувати у власний досвід. Найлегше це зробити мовою мистецтва - адже це закодований, спресований століттями ключ, який має доступ безпосередньо в підсвідоме - музика, живопис, архітектура та скульптура в своїх кращих зразках створені за тими ж законами, що й усе в нашому світі, тому людина емоційно, хоч часом і не усвідомлено, реагує на гармонійне. Навіть гострі, полемічні, парадоксальні теми в сюжеті сприймаються як запрошення до діалогу, осмислення, «змушують задуматися», як пишуть школярі в творах, тільки в разі, коли художник використовує цей код вселенської гармонії.

Таким чином, ми бачимо, як поволі, ніби ледь видимий айсберг, піднімається ще одне не просте запитання сучасного світу мистецтва: якщо ти малюєш - ти вже художник? Або ти просто втілюєш дозволене тобі від початку право, реалізуєш в матеріальне свої візуальні практики? І пошук відповіді на це питання - щільно пов'язаний з проектом А4 / ballpen - айсберг спливає - захоплююче дійство! - залученість наростає в геометричній прогресії: прокидається інтерес до історії мистецтва, знімаються самозаборони у потенційних учасників - «А може спробую? А раптом!"

Зробимо невеличке нагадування: важливо розуміти смислові відмінності персональної виставки одного художника і групової виставки, об'єднаної спільним знаменником. У першому випадку ми приходимо подивитися ретроспективу - динаміку розвитку погляду художника, зміна ракурсу, моменти розглядання, пошуку, тобто ми входимо в діалог віч на віч зі світом з позиції автора. Коли робиться групова виставка, присвячена одній тематиці - ми маємо справу з безліччю трактувань, як смислових, так й в контексті плюральності образотворчих засобів, але так чи інакше, глядач є заکیلцьованим в смислове поле конкретної ідеї і йому запропонований лише набір її інтерпретацій. Таким чином межі визначаються або індивідуальністю автора, або широтою заявленої теми.

У разі проекту A4 / ballpen межі визначені лише засобом, що підкреслює абсолютну доступність. Безсумнівно, це свіже й актуальне. Однак було б надто поверхово пояснювати все більш помітний суспільний успіх тільки очевидною демократичністю, доступністю. При всій наочності цього чиннику, він залишається лише чимось на кшталт безкоштовного запрошення, проте ж треба ще й гідно виступити в цьому проекті!

Поріг входження - цілком доступний, надалі вже по ступеню докладання зусиль, причому ці зусилля лежать вже далеко не в площині технічних навичок, майстерності, сюжетних задумів, що було притаманно для багатовікової попередньої спадщини, а скоріше в ідейному просторі - витончених смислів, іронічних алегорій, позатекстуальності зображення - де за зображенням є трактування зі значущим й, бажано, не тривіальним смисловим навантаженням (на етапі відбору в 2018 році претендентам багаторазово давалося зрозуміти, що основна проблема малюнків «банальність та зайва сентиментальність»).

Вхід в закритий, елітарний, богемний світ «справжнього мистецтва» протягом століть був розміром з вушко голки, в даному випадку він розширюється до розміру розлогого порталу, куди стікаються дві величезних течії - аматорів та професіоналів. Однак й тут не все так просто. Запропонований інструментарій - аркуш A4 та кулькова ручка, які є під рукою в кожного, стає обмежуючим в обидва боки проходом - для художника-початківця, якому є, що сказати в світ, основним завданням стає чисто технічний момент - Як донести свою ідею.

Для досвідченого художника, який володіє технічними навичками, майстерністю, вміннями донести свою ідею образотворчими засобами, запропонований невігядливий інструментарій - це серйозний виклик - видати на-гора мета ідею.

Безумовно проект є кураторським, з осмисленою, вивіреною ідеєю, але найважливіше - проект витримав випробування часом, не здувся, наче повітряна кулька, виправдавши його право на існування та приніс свої плоди. Будь-яка ідея, яка свідомо не обмежена часовими рамками, що живиться паливом пориву, ентузіазму, вимірюється виключно тривалістю в часі, її життєздатність виявляється прямо пропорційна здатності витримувати слабкий, недостатній суспільний резонанс; це складно, адже носії ідеї розуміють її масштабність, новаторство і свіжість, а для того, щоб це донести до якомога більшої кількості людей, потрібна невпинна робота, яка не заохочується бажаним громадським схваленням.

На жаль, в нашій «формулою створення напрочуд крутих проектів» ця змінна найбільш непередбачувана. Ніколи не знаєш, скільки днів ще треба простояти й скільки ночей протриматися, отакі прогнози не роблять навіть самі досвідчені бізнес-аналітики. І коли подолано критичний рубіж довгоочікуваного визнання та громадського відгуку,

куратору стає невимовно легше, вже не хочеться щодня злізти з цього «дохлого коня», але коли трапляється ця чарівна хвилинка, після якої вже мерехтить тільки бажаний результат, який до того ж помітно, як сніжний ком, розростається - не знає ніхто.

І тільки коли куратори приймають усвідомлене рішення вийти із тіні невідомості - ми зойкаємо від подиву та захоплення цими завзятістю й терпінням, безглуздя та відвагою, врешті решт.

Таким чином, ми з вами маємо робочий мануал, покроковий алгоритм створення якісного кураторського проекту, де кожен наступний пункт органічно впливає з попереднього:

1. Актуальність. Розуміння вихідних даних, врахування особливостей тих кластерів, заради яких ініціюється проект та загального культурно-історичного клімату.

2. Зрозуміла, прозора ідея, яка не потребує додаткових роз'яснень, без складних, суб'єктивних алузій, надто неочевидних трактувань, якими часом грішать як твори сучасного мистецтва, так й безліч кураторських наративів. Ідея, яка працює в обох напрямках: має заряджаючий вплив на творців та приваблює як можливість для учасників / глядачів.

3. Межі проекту. Інструментарій - кулькова ручка і лист паперу формату А4 - як обмежувач рамок проекту - демократичний, простий, але аж ніяк не спрощений!

4. Підтримка необхідного градусу ентузіазму протягом довгого періоду, рівномірний його розподіл, без конвульсивних синусоїд спадів та підйомів.

5. Поширення ідеї, розширення залучення до проекту.

Формула готова: користуємося, поважаємо невтомних кураторів і створюємо самі.

Створюємо!

Візуальний поворот * - тенденції сучасного гуманітарного знання, які прийшли на зміну лінгвістичного повороту - такого способу мислення, коли образи розгорталися в ході свідомої обробки сприйманого тексту, іншими словами, читання тексту стимулює розумовий процес розгортання образів в уяві; при візуальному повороті діє зворотна логіка - ми сприймаємо образ, і внаслідок цього відбувається розумова, аналітична робота. Крім того, важливою ознакою візуального повороту є відхід від позиції привілейованості і елітарності мистецтва як такого.